

DALÍ

EN NIETS ANDERS

Foto's door Robert Descharnes, 1955-1985

DALÍ UIT CADAQUÉS

PERE VEHÍ CONTOS

De Franse fotograaf Robert P. Descharnes (1926-2014) is een van de mensen die het dichtst bij Salvador Dalí (1904-1989) heeft gestaan. Vanaf het moment van hun eerste ontmoeting in 1950 tot de dood van de grote kunstenaar heeft Descharnes meer dan 60.000 foto's van Dalí en zijn werken bijeengebracht. De hier getoonde selectie van 125 foto's van Dalí van de hand van Descharnes beperkt zich tot de periode 1955-1985 en tot het gebied van Cap de Creus, voor het merendeel genomen in en rond het huis van de schilder in Port Lligat, ten noorden van het dorp Cadaqués.

Vanaf 1948 legde Dalí elk jaar hetzelfde traject af: de winters bracht hij door in New York, en de rest van het jaar in Port Lligat, met daar tussenin lange verblijven in Parijs. In dit onveranderlijke schema zag Descharnes Dalí soms in Parijs, maar stevast de hele zomer in Port Lligat. En dankzij de voortdurende aanwezigheid van diens camera kunnen we vandaag getuige zijn van de wondere wereld die zich afspeelde rond het huis van Dalí: vissers, mensen met wie hij samenwerkte, medewerkers, burens, kunstenaars, journalisten en illustere gasten.

Terwijl we op de eerste foto's van deze selectie, gemaakt in de zomer van 1955, de Hongaarse fotograaf Brassai zien die Dalí vastlegt op een wereldwijd bekend moment, en tevens enkele momenten tijdens de opnames van de film *L'Aventure prodigieuse de la dentellière et du rhinocéros* (Het buitengewone avontuur van de kantwerkster en de neushoorn) – gemaakt in samenwerking met Descharnes en tot op de dag van vandaag nooit uitgebracht – zien we op de laatste foto een inmiddels hoogbejaarde Dalí, in gezelschap van Descharnes en de vooraanstaande wiskundige René Thom in Dalí's laatste woning in de Torre Galatea in Figueres. Vanaf december 1980 behoorde Descharnes tot de weinigen uit de omgeving van de kunstenaar die nog dicht bij hem stonden, samen met de kunstenaar en familievriend Antonio Pitxot en met Arturo Caminada,

die letterlijk alles was voor Gala en Salvador Dalí: butler, chauffeur, assistent, zeeman en vooral vriend.

Via deze beelden, afgebakend in tijd en ruimte, zijn we getuige van de evolutie van een creatief schepper van wereldformaat, die aan onze verbeelding niet alleen iconen als de zachte klokken en de brandende giraffen heeft toegevoegd, maar daarnaast met zijn artistieke opvatting van roem vooruitliep op Andy Warhol en bovenal de man was die zijn specifieke ultralokale universum naar een universeel niveau wist te tillen.

Cadaqués

Maar waarom Cadaqués? Dalí kan de wereld alleen begrijpen door de ogen van... Dalí. En: via de regio Empordà, in het bijzonder het gebied van Cap de Creus waar Cadaqués en het gehucht Port Lligat zich bevinden, dat het enige landschap in zijn oeuvre vormt. De grillige vormen van de rotsen van Cap de Creus verschijnen vaak al in de iconografie van zijn vroegste werken, en versterken zijn steeds terugkerende werkwijze om zachte en levende elementen zoals dieren, bloemen, mensen en planten een stenig aanzien te geven. In zijn buitengewone boek *The Secret Life of Salvador Dalí* uit 1942 verklaart Dalí dat 'elke heuvel, elk rotsprofiel' van Cadaqués 'door Leonardo zelf getekend had kunnen worden.'¹

De vader van Salvador Dalí werd geboren in Cadaqués, maar groeide op in Barcelona. Later vestigde hij zich als notaris in Figueres, de hoofdstad van de regio Empordà, waar zijn zoon Salvador werd geboren. In die periode werd hij door zijn vriend Pepito Pichot uitgenodigd om een paar dagen in Cadaqués door te brengen. Deze kustplaats ligt op slechts 35 kilometer van Figueres, maar was vanwege de geografische ligging erg moeilijk te bereiken: toen Picasso in de zomer van 1910 in Cadaqués verbleef, duurde de autorit ernaartoe maar liefst vijf uur. Vanaf dat moment – de kleine Dalí was toen vier jaar – besloot de pater familias om in het vervolg de zomers door te brengen in zijn geboorteplaats en zich er

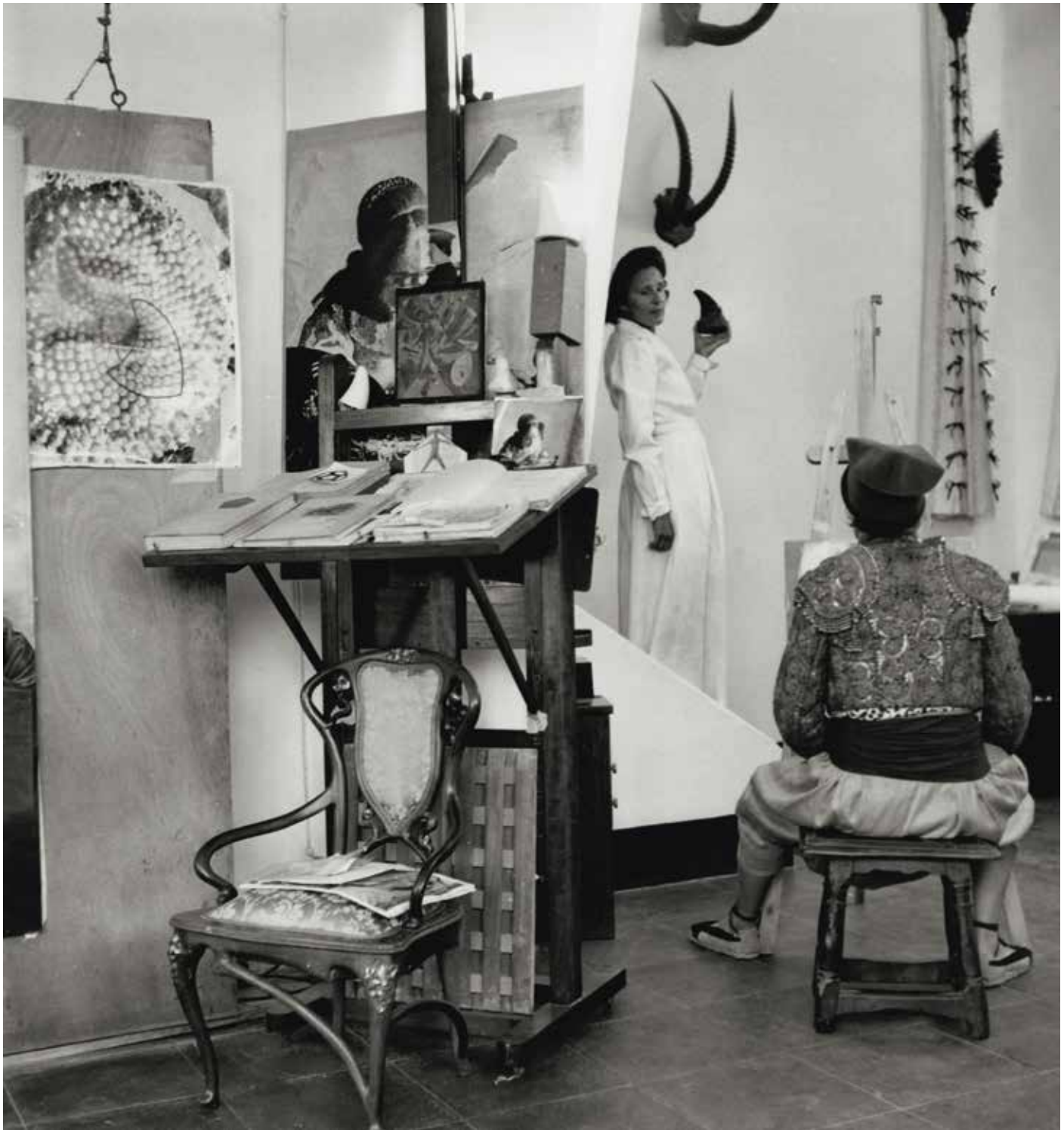
← Salvador Dalí, oktober 1959
(detail van foto p. 67).

Gala en Salvador Dalí met Catalaanse 'barretina'-muts dopen
De kantwerkster van Vermeer. Culleró, Cap de Creus,
Cadaqués, zomer 1955.

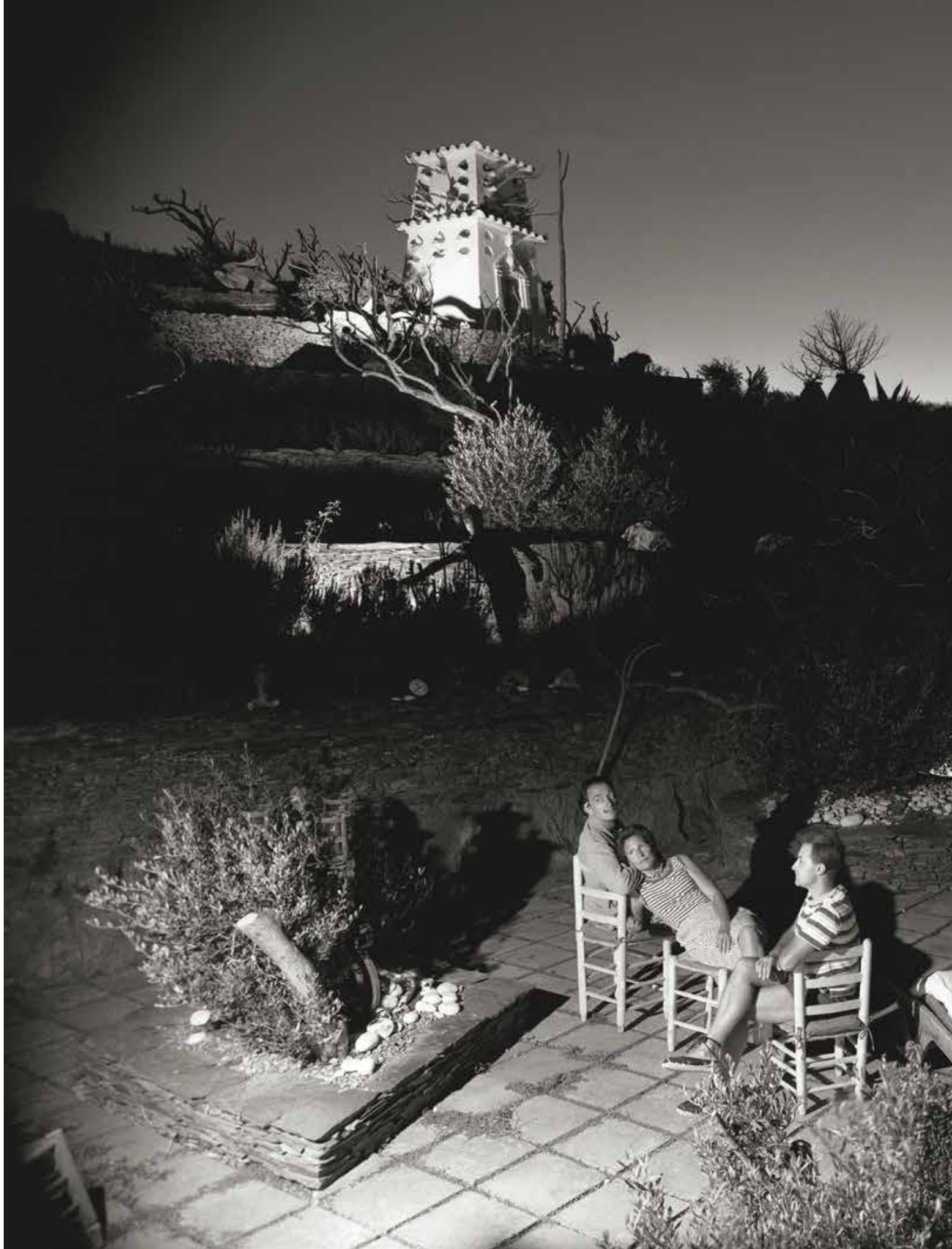
Salvador Dalí met Catalaanse 'barretina'-muts en een herdersstaf.
Culleró, Cap de Creus, Cadaqués, zomer 1955.

Een scène met Gala en Salvador Dalí in het atelier, geïnspireerd op *De schilderkunst* (of *De schilder en zijn model*) van Johannes Vermeer, voor de film *L'Aventure prodigieuse de la dentellière et du rhinocéros* (Het buitengewone avontuur van de kantwerkster en de neushoorn). Port Lligat, Cadaqués, zomer 1955.

Salvador Dalí poseert in een tuniek van lamé ontworpen door Christian Dior voor de rots die hem inspireerde voor zijn werk *El gran masturbador* (De grote masturbator) (1929).
Culleró, Cap de Creus, Cadaqués, zomer 1955.

Salvador Dalí, Gala en Robert Descharnes op de binnenplaats van het huis in Port Lligat. In de achtergrond de verlichte duiventil en rechts, op de muur geprojecteerd, het werk *Crucifixión (Corpus Hypercubus)* (Kruisiging (Corpus Hypercubus)) (1954). Port Lligat, Cadaqués, 1956.

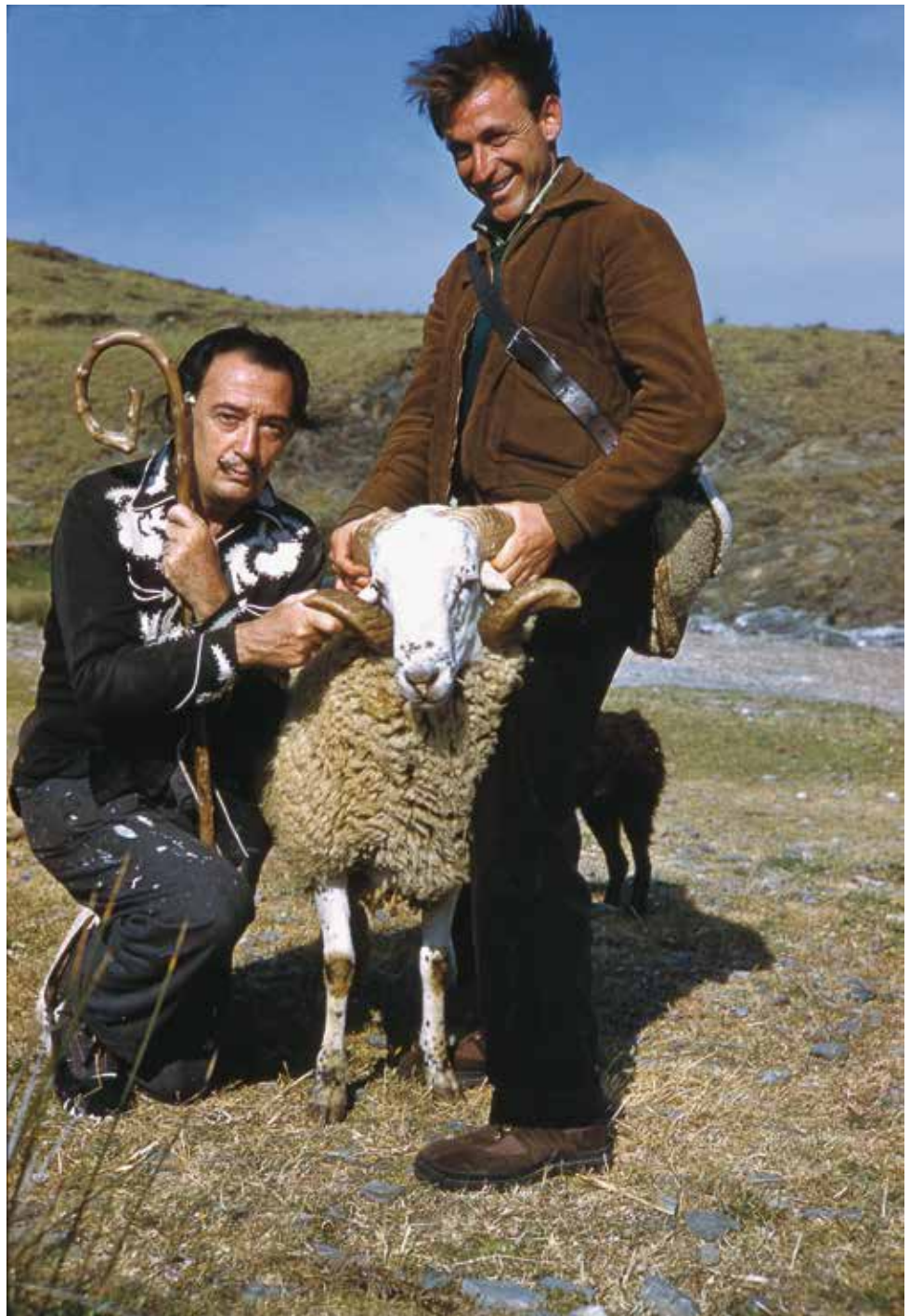

Salvador Dalí ontving een stuk rotssteen en de volgende dag een dode dolfijn, beide waren zowel qua vorm als qua grootte bijna gelijk: een verontrustend toeval! Port Lligat, Cadaqués, oktober 1959.

Salvador Dalí speelt met de dolfijn *El blando* (Het zachte), voor *El blando y el duro* (Het zachte en het harde). Port Lligat, Cadaqués, oktober 1959.

Salvador Dalí als herder. Port Lligat, Cadaqués, herfst 1960.

Salvador Dalí met de herder Miquel Boada uit het dorp Queralbs. Port Lligat, Cadaqués, herfst 1960.

Salvador Dalí wordt bij het creatieve proces geholpen door
zijn vriend Arturo Caminada. Port Lligat,
Cadaqués, augustus 1974.

Salvador Dalí op de binnenplaats met het beeldhouwde boek
Les Dix Recettes d'Immortalité (De tien recepten voor
onsterfelijkheid) (1973). Port Lligat, Cadaqués 1975.

Colofon

Deze catalogus is verschenen bij de tentoonstelling *Dalí - en niets anders* in Het Noordbrabants Museum te 's-Hertogenbosch van 19 juni tot en met 21 november 2021.

noordbrabants
museum

Curator

Pere Vehí Contos

Conservator tentoonstelling

Joris Westerink

Auteurs

Pere Vehí Contos

Nicolas Descharnes

Redactie en coördinatie

Helewise Berger

Vertaling

DUO Vertaalburo, Maastricht

Grafisch ontwerp

studio frederik de wal, Schelluinen

Uitgave

WBOOKS, Zwolle

info@wbooks.com

www.wbooks.com

i.s.m.

Het Noordbrabants Museum, 's-Hertogenbosch

www.hetnoordbrabantsmuseum.nl

© 2021 WBOOKS / Het Noordbrabants Museum / de auteurs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2021.

ISBN 978 94 625 8446 4

NUR 646

Provincie Noord-Brabant

W BOOKS